

Nr 117

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder inom vuxenutbildningens område m. m. jämte i ämnet väckta motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till statsutskottet.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 (bilaga 10, punkterna D 52—55, G 3, G 4 och IV: 1) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1967/68 beräkna till Pedagogiskt utvecklingsarbete i utbildningsväsendet ett reservationsanslag av 14 660 000 kr., till Statliga skolor för vuxna: Avlöningar ett förslagsanslag av 3 236 000 kr., till Statliga skolor för vuxna: Omkostnader ett förslagsanslag av 2 451 000 kr., till Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna ett förslagsanslag av 8 021 000 kr., till Studiebidrag m. m. ett förslagsanslag av 403 000 000 kr., till Brevskolestipendier ett reservationsanslag av 100 000 kr. samt till Allmänna studielånefonden ett investeringsanslag av 61 000 000 kr.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 85, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 mars 1967, föreslagit riksdagen att, såvitt nu är i fråga,

1. besluta att fr. o. m. den 1 juli 1968 får enligt de riktlinjer som angivits i statsrådsprotokollet anordnas särskild kommunal gymnasial utbildning för vuxna, vilken bedrivs som ämneskurser i olika ämnen vid skolenhet under skolstyrelsens ledning,

2. godkänna att statliga vuxenskolor, som rekryterar elever från hela landet, skall finnas enligt de riktlinjer som angivits i statsrådsprotokollet,

3. godkänna att yrkesskolornas deltidskurser omorganiserar enligt de riktlinjer som angivits i statsrådsprotokollet,

4. godkänna de riktlinjer för en utbyggnad av vuxenutbildningen i övrigt som angivits i statsrådsprotokollet,

5. besluta att för ämneskurser vid kommunal gymnasial utbildning för vuxna och i statliga vuxenskolor skall finnas skolledare, lärare och annan personal enligt de riktlinjer som angivits i statsrådsprotokollet samt godkänna de grunder för deras anställnings- och tjänstgöringsförhållanden som förordats i statsrådsprotokollet,

6. godkänna att statsbidrag utgår enligt de grunder som angivits i statsrådsprotokollet dels till lönekostnader för skolledare och lärare vid den särskilda kommunala gymnasiala utbildningen för vuxna, dels för studiecirkelverksamhet inom sådan utbildning,

7. godkänna att statsbidraget till studiecirkelverksamhet höjs enligt de grunder som angivits i statsrådsprotokollet,

8. bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser om ersättning mellan kommuner för elever vid särskild gymnasial utbildning samt för vuxna elever vid gymnasium, fackskola eller yrkesskola enligt de grunder som angivits i statsrådsprotokollet,

9. besluta att statens aftonskola för realexamen och studentexamen skall avvecklas med början läsåret 1967/68,

10. bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder och riktlinjer utfärda de bestämmelser och andra föreskrifter, fatta de beslut samt i övrigt vidta de åtgärder, som fordras för den i statsrådsprotokollet förordade reformeringen av vuxenutbildningen,

11. till Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet för budgetåret 1967/68 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 5 610 000 kr.,

12. till Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor för budgetåret 1967/68 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 550 000 kr.,

13. till Viss utbildning via radio och television m. m. för budgetåret 1967/68 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 9 535 000 kr.,

14. till Statliga skolor för vuxna: Avlöningar för budgetåret 1967/68 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 227 000 kr.,

15. till Statliga skolor för vuxna: Omkostnader för budgetåret 1967/68 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 451 000 kr.,

16. till Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna för budgetåret 1967/68 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 8 021 000 kr.,

17. till Studiebidrag m. m. för budgetåret 1967/68 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 403 000 000 kr.,

18. medgiva att för budgetåret 1967/68 högst 210 000 kr. må utdelas till brevskestipendier,

19. till Brevskolestipendier för budgetåret 1967/68 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.,

20. till Allmänna studielånefonden på kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 69 500 000 kr.

Propositionen har, såvitt angår ändring i studiehjälpsreglementet, hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet.

Propositionen

I propositionen föreslås på grundval av bl. a. betänkanden från gymnasieutredningen och yrkesutbildningsberedningen vissa åtgärder inom vuxenutbildningens och det pedagogiska utvecklingsarbetets område.

Huvudsyftet är att vidga den enskildes möjligheter att delta i utbildning och studier. Radio och television skall i högre grad utnyttjas för utbildning av vuxna och ungdom. Förslag läggs fram om övertagande av en enhet för produktion av televisions- och radioprogram för utbildningsändamål. Avsikten är vidare att inom bl. a. ungdomsutbildningen inleda en försöksverksamhet med lärarersättande program. Verksamheten skall enligt förslaget ledas av en särskild kommitté. Medel beräknas för igångsättning för vuxenutbildningen av bl. a. en radiokurs i engelska på gymnasiestadiet och en radiokurs i företagsekonomi på gymnasiestadiet.

Den utvidgning av den arbetsmarknadsinriktade vuxenutbildningen som genomfördes vid förra årets riksdag skall kompletteras med förstärkningar av resurserna för folkbildning samt lokal- och riksrekryterande vuxenutbildning.

Utbildningsprogrammet inom den gymnasiala vuxenutbildningen föreslås omfatta utbildning enligt kursplanerna för grundskolans högstadium, fackskola, gymnasium och yrkesskola. Kommun föreslås bli huvudman för lokal vuxenutbildning, som i regel skall inordnas i skolenheter med ungdomsutbildning. En förstärkning föreslås av den administrativa och pedagogiska ledningen vid sådana enheter. En höjning föreslås av statens bidrag till den lokala utbildningen så att det täcker 100 % av kostnaderna för löner till skolledning och lärare.

Vid de riksrekryterande skolorna skall även studerande som enbart studerar per korrespondens kunna tas in. Särskilda laborationskurser skall vidare anordnas. I samband med bl. a. utvidgningen av utbildningsprogrammet föreslås en betydande personalförstärkning vid de båda skolorna i Norrköping och Härnösand.

I propositionen betonas kraftigt den roll som folkbildningen och folkhögskolorna bör ha inom vuxenutbildningen. Åtgärder föreslås för att åstadkomma en klarare gränsdragning mellan studiecirkel och nuvarande deltidskurser vid yrkesskolorna. Den förstärkning av folkhögskolornas statsbidragsgivning, varom beslut fattades vid förra årets riksdag, fullföljs med förslag om förbättrade arbetsvillkor för studiecirkelverksamheten.

Förslag framläggs bl. a. om höjning av maximibeloppet för lån ur allmänna studielånefonden för studerande med försörjningsplikt mot barn, om införande av resekostnadsersättning för studerande vid den riksrekryterande vuxenutbildningen samt om höjning av resetillägget till studiebidrag.

Åtgärderna föreslås träda i kraft successivt med början nästa budgetår.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande motioner, nämligen dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Bengtson* och *Dahlén* (I: 132) och den andra inom andra kammaren av herrar *Hedlund* och *Ohlin* (II: 171), i vilka hemställts, såvitt motionerna hänvisats till statsutskottet, att riksdagen måtte besluta att

1. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag att den målinriktade vuxenutbildning, som bedrivs i korrespondensinstitut och studieförbunds regi, samordnas med övrig vuxenutbildning i en integrerad och flexibel organisation av vuxenutbildning;

2. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning och förslag dels om ett radio-TV-korrespondensuniversitet som komplement till nuvarande universitetsorganisation, dels om en flerårsplan för uppbyggnaden av en sådan utbildning;

3. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt förslag beträffande den s. k. särskilda rundradion och dess möjligheter att sända undervisningsprogram;

4. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning om införande av en särskild utbildningskanal i TV (TV-3), med riktpunkten att sändningsmöjligheten bör föreligga under mitten av 1970-talet;

5. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag dels om att professorer inrättas i »pedagogik, särskilt vuxenpedagogik», dels att till dessa knyts institutioner för vuxenpedagogisk forskning, dels att lärarutbildning för vuxenundervisning snarast möjligt anordnas;

6. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att privatistens examination skall vara kostnadsfri samt begära att Kungl. Maj:t utfärdar föreskrifter härom, dels två likalydande motioner, väckta den ena i första kammaren av herr *Schött* och fröken *Stenberg* (I: 271) och den andra inom andra kammaren av herr *Wennerfors m. fl.* (II: 352), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att Kungl. Maj:t vid beredning av frågan angående ökat utnyttjande av radio/TV inom vuxenutbildningen även måtte undersöka möjligheterna härtill med avseende på den reguljära akademiska utbildningen,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Holmberg* och *Virgin* (I: 493) och den andra inom andra kammaren av herrar *Cassel* och *Magnusson* i Borås (II: 617), i vilka hemställts

a) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa dels om förslag till bildande av ett radio-TV-bolag med representanter för staten, näringslivet, bildningsorganisationerna och arbetsmarknadens parter, med uppgift att producera och å ordinarie TV-nätet sända undervisningsprogram för vuxenutbildning, och dels om förslag till härför erforderlig ändring av gällande lagstiftning,

b) att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1967/68 till vuxenutbildning i TV anvisa ett reservationsanslag av tio miljoner kronor och att i avvaktan på särskild proposition i ärendet för budgetåret 1967/68 till pedagogiskt utvecklingsarbete i utbildningsväsendet beräkna ett reservationsanslag av 4 600 000 kronor,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Arvidson* och *Svenungsson* (I: 762) och den andra inom andra kammaren av fru *Sundberg* och herr *Werner* (II: 950), i vilka hemställts att riksdagen måtte

uttala sig för att vuxenutbildningen såväl på det lokala planet som genom etermedia bereder tillräckligt utrymme även för den förgymnasiala utbildningen enligt de riktlinjer som framförts i motionerna,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Stefanson* (I: 763) och den andra inom andra kammaren av herr *Jonsson* (II: 949), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att inrätta ytterligare en riksrekryterande vuxenskola, vilken enligt gymnasieutredningens förslag bör förläggas till Borlänge,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Svenungsson* (I: 764) och den andra inom andra kammaren av herr *Werner m. fl.* (II: 951), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att yrkesskolornas deltidskurser bör omfatta jämväl husligt arbete av sådant slag som i motionerna framförts,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Axel Andersson m. fl.* (I: 790) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 995), i vilka hemställts, såvitt motionerna hänvisats till statsutskottet, att riksdagen måtte besluta

1) att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära ett mera energiskt grepp på vuxenutbildningen och anhålla om en samlad översyn genom en parlamentariskt sammansatt kommitté av hela vuxenutbildningsområdet, varvid särskild uppmärksamhet bör ägnas

a) av företag, organisationer och myndigheter m. fl. bedriven vuxenutbildning,

b) det fria folkbildningsarbetet och dess relation till den målinriktade vuxenutbildningen,

c) radio-TV:s verksamhet för vuxenutbildningen,

d) korrespondensundervisningens möjligheter att komplettera annan vuxenutbildning och samordnas med denna,

e) de vuxenstuderandes speciella studiesituation med hänsyn till deras förkunskaper och studieförutsättningar m. m. samt

f) frågan om införande av ett effektivt studiesocialt stöd åt de vuxenstuderande, varvid en samordning med studiemedelssystemet bör övervägas,

2) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning och förslag dels om inrättande av ett radio-TV-korrespondensuniversitet som komplement till nuvarande universitetsorganisation, dels om en flerårsplan för uppbyggnaden av en sådan utbildning,

3) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag beträffande den s. k. särskilda rundradion och dess möjligheter att sända undervisningsprogram,

4) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning om införande av en särskild utbildningskanal i TV (TV 3) med riktpunkt att sändningsmöjligheter bör föreligga under mitten av 1970-talet,

5) att som komplement till den centrala enhet för produktion av utbildningsprogram för TV, som nu föreslås inrättad, produktion också skall kunna läggas ut som beställningar hos fria producenter,

6) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag dels att professurer inrättas i praktisk pedagogik, särskilt vuxenpedagogik, dels att till dessa knyts institutioner för vuxenpedagogisk forskning, dels att lärarutbildning för vuxenundervisning snarast möjligt anordnas,

7) att i varje kommun och län vid sidan av skolstyrelse och länskolnämnd skall finnas vuxenutbildningsråd respektive vuxenutbildningsnämnder med i princip den sammansättning och de uppgifter yrkesutbildningsberedningen föreslagit och med särskild uppgift att kartlägga behovet av och upprätta plan för den lokala vuxenutbildningen,

8) att minimiantalet aktiva studerande för att få anordna ämneskurs fastställas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, dock att minimiantalet med hänsyn till glesbygdernas förhållanden kan av Kungl. Maj:t eller myndighet Kungl. Maj:t förordnas sänkas till lägst 8, och att antalet aktiva studerande för delning av ämnesgrupp fastställas till 30 mot av Kungl. Maj:t föreslagna 35,

9) att inga andra inträdesspärar än behörighet för studier i vald ämneskurs bör gälla för rätt till inträde vid kommunal eller statlig vuxenskola,

10) att i samverkan med Stockholms stad inrätta en riksrekryterande vuxenutbildningsinstitution i Stockholm med de uppgifter och den inriktning som angivits i motionen,

11) att vid förgymnasial och gymnasial utbildning de korrespondensstuderande — i den mån de ej antas vid de statliga vuxenskolorna — bör beredas kostnadsfri undervisning enligt i motionen angivna riktlinjer,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* (I: 791) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: 990), i vilka hemställts, såvitt motionerna hänvisats till statsutskottet,

I. att riksdagen måtte besluta

1. uttala att en tvåbetygskurs i statskunskap i radio kommer till stånd,

2. att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära klarläggande av frågan om Sveriges Radios skyldighet att sända undervisningsprogram samt frågan om riksdagens inflytande på dessa enligt i motionerna angivna riktlinjer,

3. att i kommun och län vid sidan av skolstyrelse och länskolnämnd skall finnas vuxenutbildningsråd respektive vuxenutbildningsnämnder med i princip den sammansättning och de uppgifter som yrkesutbildningsberedningen föreslagit,

4. att minimiantalet aktiva studerande vid anordnande av ämneskurs vid lokalt rekryterad vuxenutbildning skall vara åtta,

5. att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en plan för utbyggnaden av skolor för riksrekryterande vuxenutbildning enligt i motionerna anförda riktlinjer,

6. uttala att folkhögskola må äga att anordna ämneskurser enligt läroplanerna för grundskolan, fackskolan och gymnasiet på i motionerna anförda grunder,

7. att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning syftande till ett

klarläggande av gränsdragningen mellan kommunernas och bildningsorganisationsernas uppgifter på vuxenutbildningens område och härmed sammanhängande spörsmål som aktualiserats i motionerna,

8. om ett förslagsanslag om 2 000 000 kr. fr. o. m. budgetåret 1967/68 för bestridande av korrespondensstuderandes kostnader för brevkurser, preparandkurser och tentamina på i motionerna anförda grunder,

9. att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsam utredning syftande till en kartläggning av de möjligheter som brevstudier kan erbjuda för olika slag av utbildning,

II. att vad i motionerna i övrigt anförs beaktas,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Hamrin-Thorell m. fl.* (I: 792) och den andra inom andra kammaren av fröken *Wetterström m. fl.* (II: 998), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala att deltidskurser inom det husliga området skall anses vara yrkesutbildning av speciell karaktär och i första hand må bedrivas inom yrkesskolans ram med bibehållande av de statsbidragsbestämmelser som i övrigt gäller för yrkesskolans verksamhet,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (I: 793) och den andra inom andra kammaren av herr *Turesson m. fl.* (II: 997), i vilka hemställts

A. att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

a. om att en utredning tillsättes med representanter från statsmakterna, näringslivet och organisationsväsendet med uppgift att utreda frågan om hur fort- och vidareutbildningen bör organiseras och finansieras,

b. att ersättning motsvarande avgifterna måtte utgå till de korrespondensstuderande som deltar i preparandkurser och avlägger tentamina,

c. att utredningar och försök beträffande radio- och TV-undervisningen inom vuxenutbildningen bedrivs i samverkan med universitetskanslersämbetet på sådant sätt, att resultaten kan utnyttjas även vid utformningen av en kommande organisation för akademisk lågstadieundervisning via radio och television,

d. att Kungl. Maj:t vid utformning av direktiv till skolöverstyrelsen rörande gränsdragningsbestämmelser mellan studieförbunden och den lokala vuxenutbildningen måtte beakta vad i motionerna framförts; samt

B. att riksdagen måtte besluta

1. att avslå förslaget om att inrätta en statlig brevskola i Norrköping,

2. att, därest yrkandet under 1. inte skulle bifallas, statens skola i Norrköping skall konkurrera på lika villkor med redan befintliga korrespondensinstitut,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Paul Jansson m. fl.* (I: 794) och den andra inom andra kammaren av herr *Hammarberg m. fl.* (II: 988), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla

att statsbidraget till studiecirklar i 1968 års statsverksproposition höjs från nuvarande högst 15 kr. till högst 22: 50 per studiecirkeltimme,

att frågan om vuxnas studieförutsättningar under det fortsatta reformarbetet på vuxenutbildningens område görs till föremål för en systematisk analys och kartläggning, samt

att frågan om statligt stöd till löntagarorganisationernas vuxenutbildning och vidareutbildningen av kommunalt förtroendevalda tas upp till allvarligt övervägande,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Nyman m. fl.* (I: 795) och den andra inom andra kammaren av herrar *Norrby* och *Enskog* (II: 994), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning i samråd med näringslivets organisationer om lämpliga åtgärder i syfte att stimulera yrkeslivets vuxenutbildning,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Johan Olsson m. fl.* (I: 796) och den andra inom andra kammaren av herr *Nilsson* i *Tvärålund m. fl.* (II: 992), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en förutsättningslös utredning av frågan om huvudmannaskapet för de gymnasiala skolorna och vuxenutbildningen,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Segerstedt Wiberg* (I: 797) och den andra inom andra kammaren av herr *Björkman* (II: 986), i vilka hemställts att riksdagen vid godkännande av de i propositionen uppdragna riktlinjerna för en utbyggnad av vuxenutbildningen uttalar sig för en utveckling av det nordiska samarbetet i radio och TV i vad gäller detta utbildningsområde,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Stenberg* och herr *Lidgard* (I: 798) och den andra inom andra kammaren av herr *Nordstrandh m. fl.* (II: 993), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad i motionen anförts angående

- 1) gränsdragningen mellan studiecirklar och deltidskurser vid yrkesskolor,
- 2) kurser som ej bör anordnas inom lokal vuxenutbildning,
- 3) statsbidraget till studiecirklar,
- 4) statsbidraget till studieförbundens centrala verksamhet, samt
- 5) eventuell tjänstebrevsrätt för studieförbunden,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Werner* (I: 799) och den andra inom andra kammaren av fru *Ryding m. fl.* (II: 996), i vilka hemställts att riksdagen — med bifall i övrigt till propositionen — beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att en utredning tillsättes med uppgift att utarbeta ett samlat förslag för hela vuxenutbildningen med särskilt beaktande av de vuxenstuderandes studiesociala situation, radio/TV-undervisningen och korrespondensundervisningen och likaledes med uppgift att inventera samhällets totala utbildningsresurser,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Wirtén* (I: 800) och den andra inom andra kammaren av herr *Mundebo* (II: 991),

i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att statsbidraget till studiecirkelverksamhet höjs i enlighet med vad som föreslagits i propositionen till 20 kr. per studietimme men utan de föreslagna maximeringarna av ersättningsandelarna till kostnaderna för ledare och materiel,

dels en inom andra kammaren av herrar *Eliasson* i Sundborn och *Boo* väckt motion (II: 987), i vilken hemställts att riksdagen måtte uttala att en skola för riksrekryterande vuxenutbildning inrättas i Borlänge,

dels ock en inom andra kammaren av herr *Hamrin* i Kalmar väckt motion (II: 989), i vilken hemställts att riksdagen måtte besluta att inrätta ytterligare en vuxenskola med riksrekrytering, vilken enligt gymnasieutredningens förslag bör förläggas till Kalmar, samt att skolan erhåller den ställning och de uppgifter som förordas i motionen.

Beträffande motiveringen till de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 171, II: 352, I: 493, II: 950, II: 949, II: 951, II: 995, II: 990, II: 998, I: 793, II: 988, I: 795, I: 796, I: 797, II: 993, II: 996, I: 800, II: 987 och II: 989.

Utskottet

I propositionen erinras om att frågan om vidgade insatser för att ge studie- och utbildningsmöjligheter för vuxna under de senaste åren tilldragit sig ökad uppmärksamhet i den offentliga debatten. Vuxenutbildning har blivit ett samlingsbegrepp som kommit att inbegripa utbildnings- och bildningsverksamhet i många olika former och med skilda mål. Olika utbildningsformer för vuxna har efter hand utvecklats, men en effektivisering av distributionen och en vidgning av utbildningsprogrammet anses nu nödvändig. I propositionen föreslås därför vissa åtgärder med syfte att förbättra tillgången på utbildningstillfällen för vuxna.

I flera motioner beklagas att inte *förslag av större omfattning* nu förelagts riksdagen. Sålunda erinras i motionerna I: 790 och II: 995 om att propositionen inte bygger på ett samlat utredningsresultat utan på förslag från flera olika utredningar, främst gymnasieutredningen och yrkesutbildningsberedningen. Motionärerna anser att överblicken över problemen därigenom försvårats och även att väsentliga områden förblivit outhärrda. Propositionens begränsning till att i huvudsak gälla endast förgymnasial och gymnasial utbildning innebär, att övrig vuxenutbildning inte blivit närmare behandlad. En brist är också, att hittills inte någon utredning sysslat med de vuxenstuderandes speciella situation, deras utbildningsbakgrund, syfte med studierna och studieförutsättningar. Motionärerna föreslår en samlad översyn genom en parlamentariskt sammansatt kommitté av hela vuxenutbildningsområdet, varvid särskild uppmärksamhet bör ägnas vissa angivna frågor.

Även i motionerna I: 799 och II: 996 uttalas, att det är en brist i propositionen att den inte bygger på en samlad översyn av vuxenutbildningsproblemen. Även om det i propositionen finns åtskilliga förslag, som för vuxenutbildningen framåt, anser därför motionärerna, att en utredning bör tillsättas med uppgift dels att utarbeta ett samlat förslag för hela vuxenutbildningen, varvid vissa angivna frågor särskilt bör beaktas, dels att inventera samhällets totala utbildningsresurser.

Utänför den av samhället bedrivna eller understödda vuxenutbildningen ligger en omfattande verksamhet. I propositionen framhålles att utbildnings- och arbetsmarknadsmyndigheterna bör skaffa sig kännedom om denna utbildningsverksamhet, vilken bedrivs av organisationer, myndigheter och företag m. fl. Därigenom bör ett underlag kunna erhållas för ett vidare planeringsarbete inom vuxenutbildningsområdet.

Motionerna I: 795 och II: 994 anknyter till detta uttalande i propositionen och framhåller, att det angivna området är ett av de betydelsefullaste i fråga om vuxenutbildning. Samhället har hittills sett det som sin väsentligaste uppgift i detta sammanhang att svara för omskolnings- och bristutbildning, men motionärerna tror att i framtiden även näringslivets egen utbildningsverksamhet bör stimuleras av samhället. I motionerna påyrkas utredning i samråd med näringslivets organisationer om lämpliga åtgärder i syfte att stimulera yrkeslivets vuxenutbildning.

I motionerna I: 793 och II: 997 framhålles att propositionen inte innehåller några konkreta förslag beträffande vidareutbildning, fortbildning, omskolning och bristyrkesutbildning. Näringslivet har i dag en inte obetydlig utbildningsorganisation men utbildningen behöver intensifieras och systematiseras. Genom en samordning skulle kostnaderna kunna begränsas och en bredare bas skapas för undervisningen. Motionärerna redovisar olika åtgärder, som vidtagits i utlandet på detta område, och uttalar, att det skulle vara värdefullt med en utredning där parter från statsmakterna, näringslivet och organisationsväsendet skulle kunna komma fram till lösningar av problemen om en intensifiering, samordning och kostnadsutjämning i fråga om fort- och vidareutbildningen. Motionärerna yrkar att riksdagen anhåller om tillsättande av en utredning om fort- och vidareutbildningens organisation och finansiering.

Utskottet är helt ense med departementschefen om att många och starka skäl kan anföras för en ökad satsning från det allmännas sida på olika former av vuxenutbildning, såväl förgymnasial och gymnasial utbildning som arbetsmarknadsinriktad utbildning och utbildning inom folkbildningens område. Förslagen i propositionen spänner inte över hela fältet men representerar en viktig etapp på vägen. Enligt utskottets mening kommer ett genomförande av propositionens förslag att innebära väsentliga förbättringar inom viktiga delar av det stora vuxenutbildningsområdet. Den reform som föreslås är värdefull i sig själv men värdefull även därigenom att den pekar framåt mot ytterligare insatser till

förbättring av de vuxnas utbildningsmöjligheter även om det ännu är för tidigt att ha någon bestämd uppfattning om omfattningen av kommande åtgärder och tidpunkten för deras genomförande. Om riksdagen bifaller propositionen bör den närmaste framtiden för vuxenutbildningens del enligt utskottets mening främst vara en verkställighetsperiod. Dock vill utskottet samtidigt framhålla, att det synes välbetänkt att myndigheter och organ inom utbildningsområdet, både de som har att verka för reformens genomförande och andra, i sitt arbete har uppmärksamheten riktad framåt mot en ytterligare utveckling av vuxenutbildningen.

Gemensamt för de hittills redovisade motionerna är att önskemål framförts om ytterligare utredningar. Otvivelaktigt har i motionerna pekats på viktiga områden som ligger utanför den nu aktualiserade reformen och på frågor av allmän betydelse för vuxenutbildning över huvud taget. Mot bakgrund av utskottets uppfattning att krafterna nu närmast bör koncentreras på den föreslagna reformens genomförande och med hänsyn till den tidsutdräkt, som en ny utredning innebär, kan utskottet dock inte finna det motiverat att riksdagen, på sätt yrkats i motionerna I: 790 och II: 995, nu hos Kungl. Maj:t anhåller om en översyn av hela vuxenutbildningsområdet genom en parlamentariskt sammansatt kommitté. Nämda motioner bör därför i denna del inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet kan inte heller biträda motionerna I: 799 och II: 996 om tillsättande av en utredning med uppgift dels att utarbeta ett samlat förslag för hela vuxenutbildningen, dels att inventera samhällets totala utbildningsresurser. Samma ståndpunkt intar utskottet till motionerna I: 795 och II: 994 om en utredning i samråd med näringslivets organisationer om lämpliga åtgärder i syfte att stimulera yrkeslivets vuxenutbildning samt till yrkandet i motionerna I: 793 och II: 997 angående en av representanter för statsmakterna, näringslivet och organisationsväsendet bestående utredning, vars uppgift skulle vara att utreda fort- och vidareutbildningens organisation och finansiering.

I motionerna I: 794 och II: 988 uttalas, att propositionen på ett i flera avseenden förtjänstfullt sätt angett riktlinjerna för en samlad lösning av vuxenutbildningsfrågan. Några mycket betydelsefulla områden har dock lämnats obeaktade. Ett av dessa är den omfattande vuxenutbildning som bedrivs av löntagarorganisationerna och som på väsentliga områden fyller uppgifter inom vuxenutbildningen för vilka samhällets skolor svarar inom ungdomsutbildningen. Ett annat mycket betydelsefullt område, som inte berörts i propositionen, är vidareutbildningen av kommunalt förtroendevalda. I motionerna hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att frågan om statligt stöd till dessa båda former av vuxenutbildning tas upp till allvarligt övervägande.

Nu nämnda områden inom vuxenutbildningen har otvivelaktigt stor betydelse men vad som anförts i motionerna har inte övertygat utskottet om att något särskilt uttalande från riksdagens sida erfordras just beträffande dessa

båda områden. Nämnade motioner bör därför, såvitt de nu är i fråga, inte föranleda någon åtgärd av riksdagen.

I propositionen framhålles att möjligheterna att genomföra en reform som avsevärt vidgar de vuxnas studie- och utbildningstillfällen måste bedömas mot bakgrund av tillgången på främst pedagogiskt utbildad arbetskraft. Perspektivet på reformen vidgas därför till att avse även rationaliserings- och utvecklingsproblem inom utbildningsväsendet i dess helhet. Den relativt måttliga expansion av vuxenutbildningen som gymnasieutredningen och yrkesutbildningsberedningen föreslagit bör i och för sig kunna tillgodoses genom en utbyggnad av inom vuxenundervisningen invanda studieformer, men vill man väsentligt vidga de vuxnas studie- och utbildningstillfällen blir lärarersättande åtgärder nödvändiga. Som exempel nämns användande av varierande klasstorlekar, förbättrade läromedel, programmerat inlärningsmaterial samt radio och television. Propositionens förslag innebär, att *radio och television*, som hittills främst använts för komplettering av den lärarledda undervisningen, i fortsättningen skall bli undervisningsbärande och komma till väsentligt ökad användning. Detta är en central punkt i vuxenutbildningsreformen. Syftet är dubbelt, nämligen att tillgodose de vuxnas utbildningsbehov och vidga det pedagogiska utvecklings- och rationaliseringsarbetet inom ungdomsutbildningen. Det allmänna föreslås i framtiden skola ha ansvaret för att i större utsträckning än hittills förmedla undervisning via radio och television, ställa behövlig kompletterande muntlig undervisning till förfogande liksom att svara för undervisning i de fall då etermedier ej lämpligen kan utnyttjas. Härigenom blir det möjligt att erbjuda undervisning till många fler än enligt utredningarnas förslag.

Utskottet ansluter sig till de nu redovisade synpunkterna beträffande ökad användning inom utbildningsväsendet av radio och television.

I propositionen anmäles att departementschefen med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 februari 1967 tillkallat en särskild *kommitté med uppdrag att utreda frågan om användningen av radio och television i utbildningsväsendet* samt att planera och leda försöksverksamhet inom detta område. Utskottet torde i det följande vid flera tillfällen få anledning att återkomma till denna kommitté, som genom arten och omfattningen av sitt uppdrag kan väntas få en central ställning i det närmast förestående arbetet inom vuxenutbildningsområdet.

Frågan om användningen av radio och television i vuxenutbildningen behandlas i flera olika motioner. Sålunda framhålles i motionerna I: 797 och II: 986 angelägenheten av *nordiskt samarbete* på detta område. Därvid betonas de rationaliseringsvinster som står att vinna men framhålles också, att den ökade invandringen från de övriga nordiska länderna motiverar en nära kontakt med dessa. Motionärerna föreslår att riksdagen uttalar sig för en utveckling av det nordiska samarbetet i radio och television i vad gäller vuxenutbildningsområdet.

Utskottet förutsätter att de värden som kan ligga i nordiskt samarbete inom ifrågakvarande område beaktas — till en början i första hand av nyssnämnda

kommitté — men finner inte anledning att föreslå riksdagen att göra något särskilt uttalande i denna fråga. Nämda motioner bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I gällande överenskommelse mellan svenska staten och Sveriges radio aktiebolag angående *rundradions programverksamhet* tillförsäkras bolaget ensamrätt att bestämma vilka radioprogram som skall sändas över svenska sändare. Under hänvisning till att etermedia avses komma till ökad användning i undervisningen framhålles i motionerna I: 791 och II: 990 som naturligt, att riksdagen får inflytande på denna verksamhet lika väl som på annan undervisning. I motionerna ifrågasättes om inte skyldighet för radion att sända undervisningsprogram bör stadgas i avtalet mellan staten och bolaget. Detta jämte frågan om riksdagens inflytande på undervisningsprogrammen bör övervägas i anslutning till att avtalet inom kort skall förnyas. Motionärerna hemställer att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär ett klarläggande av de angivna frågorna.

Utskottet får med anledning härav erinra om att utskottet i sitt utlåtande 1966:163 med anledning av väckta motioner förklarade sig inte kunna tillstyrka att Sveriges radio i avtalet med staten skulle åläggas skyldighet att sända undervisningsprogram. Utskottet anser sig inte ha anledning att frånga denna ståndpunkt. Vad angår utformningen av undervisningsprogrammen i radio och television och deras innehåll får utskottet framhålla att en förutsättning för den vidgade användningen av dylika program i ungdomsutbildning och vuxenutbildning måste vara att Sveriges radio nära samarbetar med universitetskanslersämbetet och skolöverstyrelsen. Statsmakternas intresse av programutformningen bör kunna tillgodoses genom detta samarbete. Vad utskottet anfört med anledning av nu ifrågavarande motionsyrkanden bör av riksdagen ges till känna för Kungl. Maj:t.

Frågan om användning av *radio och television i undervisning på akademisk nivå* tas upp i flera motioner. Sålunda framhålles i motionerna I: 793 och II: 997 vikten av att de rön som göres under såväl försök som verksamhet i full skala på det nu aktuella avsnittet av vuxenutbildningen kommer till nytta även på andra områden exempelvis för akademisk lågstadieundervisning. I motionerna hemställs att riksdagen måtte anhålla att utredningar och försök beträffande radio- och televisionsundervisning inom vuxenutbildningen bedrivs i samverkan med universitetskanslersämbetet på sådant sätt, att resultaten kan utnyttjas även vid utformningen av en kommande organisation för akademisk lågstadieundervisning via radio och television.

I motionerna I: 271 och II: 352 yrkas att riksdagen hemställer att Kungl. Maj:t vid beredning av frågan om ökat utnyttjande av radio och television inom vuxenutbildningen även måtte undersöka möjligheterna härtill med avseende på den reguljära akademiska utbildningen.

I sak med varandra helt överensstämmande yrkanden angående ett *radio-TV-korrespondensuniversitet* framställs i de båda motionsparen I: 132 och

II: 171 samt I: 790 och II: 995. I de två sistnämnda motionerna erinras om att från olika håll föreslagits anordnande av kurser på akademisk nivå i radio och television. Sålunda har universitetskanslersämbetet föreslagit anordnande av radiokurser i nationalekonomi och företagsekonomi och förordat att också andra ämnen inordnas i en flerårsplan för ett radiouniversitet. I motionerna uttalas att planeringen inte bör begränsas till ett radiouniversitet utan anknytas till ett radio-TV-korrespondensuniversitet som ett komplement till nuvarande universitetsorganisation. Målet för ett dylikt »öppet» universitet skulle vara att göra undervisning på hög nivå tillgänglig för alla som vill se och lyssna samt bereda dem som så önskar möjligheter att förvärva betyg och avlägga prov för viss kompetens. I båda motionsparen hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om skyndsamt utredning och förslag om ett dylikt universitet samt om en flerårsplan för uppbyggnaden av den i motionerna avsedda utbildningen.

Beträffande yrkandena i motionerna I: 793 och II: 997 angående undervisning på akademisk nivå i radio och television får utskottet framhålla att man i den kommitté som omnämnts i det föregående fått ett organ med uppgift både att utreda frågan om användning av radio och television i utbildningsväsendet — utan begränsning till de förgymnasiala och gymnasiala stadierna — samt att planera och leda försöksverksamhet inom området. Det kan utan tvekan förutsättas att försöksverksamheten kommer att bedrivas i nära samverkan med vederbörande utbildningsmyndigheter, däribland universitetskanslersämbetet. Syftet med nu ifrågakommande yrkanden i motionerna I: 793 och II: 997 är därför enligt utskottets mening redan tillgodosett och dessa motioner bör därför, såvitt nu är i fråga, inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vad angår yrkandena i motionerna I: 271 och II: 352 synes det utskottet kunna förutsättas att universitetskanslersämbetet beaktar möjligheterna att även för den reguljära akademiska undervisningen utnyttja de erfarenheter, som den kommande försöksverksamheten kan ge. Någon särskild framställning till Kungl. Maj:t i denna fråga synes inte erforderlig och motionerna bör därför inte föranleda någon åtgärd.

Med anledning av yrkandena i motionerna I: 132 och II: 171 samt I: 790 och II: 995 om ett radio-TV-korrespondensuniversitet som komplement till nuvarande universitetsorganisation får utskottet hänvisa till nyssnämnda kommitté, vars uppdrag omfattar även de organisatoriska problem som är förknippade med en ökad användning av radio och television på utbildningsområdet. Såvitt utskottet kan finna skulle ett tillkallande av den i dessa motioner föreslagna utredningen innebära en dubbling som inte bör ifrågakomma. Utskottet vill tillägga att det enligt utskottets mening inte heller är lämpligt att föregripa det kommande utredningsarbetet genom att fastslå att utredningen bör utmynna i förslag om ett radio-TV-korrespondensuniversitet som komplement till nuvarande universitetsorganisation. Motionerna bör alltså, såvitt nu är i fråga, inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Ett direkt yrkande om akademisk undervisning i radio framställs i motionerna I:791 och II:990. I dessa erinras om den ettbetygskurs i statskunskap, som sändes i radio för något år sedan. Ett stort antal deltagare i denna kurs har avlagt tentamen för ett betyg. Motionärerna finner det angeläget att de som genomgått kursen får möjlighet att fortsätta sina studier i ämnet och hemställer därför om ett uttalande av riksdagen att en tvåbetygskurs i ämnet bör komma till stånd. Utskottet får med anledning av detta yrkande framhålla att frågan om förutsättningarna för den föreslagna kursen bör prövas i samband med kommande överväganden angående vuxenutbildningsprogrammet på akademisk nivå. Ifrågavarande motionsyrkande bör därför inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

En utökning av undervisningen genom radio och television medför att *ökade distributionsresurser* måste ställas till förfogande. Detta innebär att möjligheterna att bygga ut vuxenundervisningen är beroende av det utrymme som kan disponeras i radio- och televisionssändningar. Utrymmet i eteren är emellertid, särskilt för rundradions del, begränsat och tekniska försök med s.k. kanal-klyvning för att få ökat sändningsutrymme har visserligen givit goda resultat men ännu inte tillräckliga erfarenheter för en slutgiltig bedömning av systemets tekniska och ekonomiska användbarhet. I propositionen görs den bedömningen att det för de allra närmaste åren bör vara möjligt att erhålla utrymme för de program varom här är fråga i Sveriges radios programkanaler.

I motionerna I:132 och II:171 samt I:790 och II:995 yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa dels om förslag beträffande den *s.k. särskilda rundradion* och dess möjligheter att sända undervisningsprogram, dels om utredning om införande av en *särskild utbildningskanal i televisionen* med riktpunkt att sändningsmöjligheter bör föreligga under mitten av 1970-talet. Med begreppet särskild rundradio åsyftas ett av radioutredningen framlagt förslag, att en genom nyssnämnda kanal-klyvning åstadkommen kanal skulle reserveras för bl. a. utbildningsändamål.

Den ökade användningen av radio och television i utbildningen är som redan framhållits ett moment av avgörande betydelse i den föreslagna vuxenutbildningsreformen och detsamma kan förväntas bli förhållandet vid en fortsatt utveckling inom området. Möjligheterna att vidga vuxenutbildningen är därför beroende av att tekniska förutsättningar föreligger eller om så behövs tillskapas. Detta i och för sig självklara samband kommer givetvis att beaktas vid fortsatta överväganden om utbyggandet av vuxenutbildningen. För dagen görs, som redan nämnts, den bedömningen, att Sveriges radios programkanaler kommer att erbjuda tillräckligt utrymme för utbildningsprogrammen under de allra närmaste åren. Då därtill kommer att de tekniska möjligheterna att utnyttja kanal-klyvningen ännu inte är till fullo klarlagda, finner utskottet inte anledning att föreslå riksdagen att nu hos Kungl. Maj:t begära förslag angående den särskilda rundradion. Vad beträffar sändningsmöjligheterna i televisionen finner

utskottet att det i dagens läge, då program 2 ännu inte genomförts, inte kan vara realistiskt att begära en utredning med sikte på att ett program 3, avsett enbart för utbildningsändamål, skall föreligga redan vid mitten av 1970-talet. Utskottet anser därför att nu ifrågavarande motionsyrkanden inte bör föranleda någon åtgärd.

För att tillgodose det ökade behov av produktionsresurser i fråga om undervisningsprogram, som följer av den ökade användningen av radio och television inom utbildningen, förutsattes i propositionen att staten skall *förvärva en befintlig studio* med utrustning och inventarier m. m. Därigenom kommer utbildningsväsendet att tillförsäkras resurser som bedöms i varje fall för närvarande vara tillräckliga för inspelning av televisionsprogram. I anslutning till denna produktionsenhet anses även inspelning av radioprogram kunna ske. *Ledningen av programproduktionen* förutsattes ligga hos den i det föregående flera gånger nämnda kommittén.

Som komplement till den centrala enheten för produktion av undervisningsprogram bör enligt motionerna I: 790 och II: 995 *programbeställningar* kunna läggas ut *hos fria producenter*. Motionärerna föreslår ett riksdagsbeslut av denna innebörd. Med anledning av detta yrkande får utskottet framhålla att förslaget i propositionen inte innebär något hinder mot anlåtande av fristående producenter. Motionärernas syfte synes därför redan vara tillgodosett och motionerna bör därför i denna del inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionerna I: 493 och II: 617 uttalas att varken staten eller Sveriges radio utan ett självständigt och fristående TV-företag bör ha hand om utbildningstelevisionen. Motionärerna yrkar att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer dels om förslag till *bildande av ett radio-TV-bolag* med representanter för staten, näringslivet, bildningsorganisationerna och arbetsmarknadens parter och med uppgift att producera och å ordinarie TV-nätet sända egna eller av andra producerade undervisningsprogram för vuxenutbildning, dels om förslag till härför erforderlig ändring av gällande lagstiftning.

Utskottet kan inte ansluta sig till motionärernas uppfattning. Vad som närmast förestår är ett skede av försöksverksamhet och utvecklingsarbete. Under detta är det enligt utskottets mening lämpligast att programproduktionen handhas av en central statlig instans så som föreslagits i propositionen. De nu behandlade yrkandena i motionerna I: 493 och II: 617 bör därför inte föranleda någon åtgärd.

I det avsnitt i propositionen som behandlar frågan om vuxenutbildningens organisation konstaterar departementschefen att väsentliga skiljaktigheter föreligger mellan de vuxnas och ungdomens *studieförutsättningar*. I motionerna I: 794 och II: 988 hemställs, utan att frågan närmare belyses i motionstexten, att riksdagen måtte anhålla hos Kungl. Maj:t att de vuxnas studieförutsättningar under det fortsatta reformarbetet på vuxenutbildningens område görs till föremål för en systematisk analys och kartläggning.

Utskottet får med anledning av detta yrkande uttala, att varje utbildningsreform — vare sig det är fråga om ungdom eller vuxna — måste ta hänsyn till de studerandes förutsättningar för studierna. Utskottet utgår ifrån att detta beaktas i det fortsatta planeringsarbetet och finner därför inte anledning att föreslå någon särskild framställning till Kungl. Maj:t i frågan. Ifrågavarande motionsyrkande bör därför inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Propositionens förslag om lokal vuxenutbildning har i motionerna I: 762 och II: 950 uppfattats så att *förgymnasial utbildning* endast skall kunna förekomma på orter där också gymnasial utbildning kan erbjudas. Uttryck för samma uppfattning i vad gäller utbildning genom etermedia har motionärerna sett i det förhållandet att de två i propositionen angivna radiokurserna båda ligger på gymnasial nivå. Motionärerna hemställer att riksdagen måtte uttala sig för att vuxenutbildningen såväl på det lokala planet som genom etermedia skall bereda tillräckligt utrymme även för den förgymnasiala utbildningen.

Ehuru ordalagen i propositionen möjligen kan ge utrymme även för den tolkning som gjorts i motionerna har utskottet för egen del kommit till den uppfattningen att propositionen inte bör förstås på detta sätt. I sak delar utskottet motionärernas uppfattning om förekomsten av förgymnasial vuxenutbildning både lokalt och i etermedia. Utskottet anser det inte behövt att riksdagen gör något uttalande i frågan. Motionerna bör därför inte föranleda någon åtgärd.

Som *riktlinje för den lokala vuxenutbildningen* förordas i propositionen att undervisning i princip skall kunna erbjudas enligt kursplanerna för grundskolans högstadium, fackskola, gymnasium och yrkesskola. I vissa, inte närmare angivna nya ämnen på fackskolans läroplan, vilka är av jämförelsevis allmän karaktär och sedan länge helt eller delvis förekommit inom studieförbundens cirkelverksamhet, anses kurser ej böra anordnas. Det förutsättes att skolöverstyrelsen skall få i uppdrag att inkomma med förslag till närmare bestämmelser härom.

Inom yrkesskolorna förekommer i dag en omfattande deltidskursverksamhet av mycket skiftande karaktär. En mindre del svarar mot utbildningen vid de tidigare kommunala tekniska skolorna, vissa kurser är av hobbykaraktär, ytterligare andra av ganska allmän karaktär. Från studieförbundens sida har framhållits att yrkesskolornas deltidskurser, som i allmänhet är avgiftsfria, i många fall konkurrerar med studieförbundens avgiftsbelagda studiecirklar. I propositionen uttalas att för framtiden som huvudregel bör gälla att inom den lokala gymnasiala vuxenutbildningen endast sådana yrkesskolkurser skall anordnas, som svarar mot ungdomsskolans ämnen eller som utan att finnas företrädda i ungdomsskolans program erbjuder yrkesutbildning av speciell karaktär. Det bör dock vara möjligt för kommunal skola att — efter medgivande av skolöverstyrelsen — anordna även andra kurser. Dyliga kurser bör ha yrkesutbildande inriktning och omfatta ett relativt stort timtal. Undervisningen vid dem bör bedrivas enligt riksgiltiga kursplaner. Dessa kurser får anses vara av samma karaktär som studiecirkelarna och de bör anordnas av yrkesskolorna endast om verksamheten inte tillgodoses av studieförbunden. I den mån sådana kurser anord-

nas vid yrkesskola förutsättes detta ske enligt samma villkor som för studiecirklar. Studieförbund och yrkesskolor kommer härigenom att erbjuda undervisning på i princip samma villkor.

Frågan om *gränsdragningen mellan yrkesskolornas deltidskurser och studiecirklarna* har tilldragit sig ett betydande intresse och tas upp i en rad motioner.

Sålunda uttalas i motionerna I: 791 och II: 990, utan närmare exemplifiering, att gränsdragningen mellan kommunernas och bildningsorganisationernas uppgifter inom vuxenutbildningen inte är tillräckligt klar. En närmare utredning av frågan och i samband därmed även av frågor om lärarkompetens m. m. anses nödvändig. Motionärerna yrkar att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder om en dylik utredning.

Farhågor för att propositionens gränsdragning skall få olyckliga konsekvenser för vuxenutbildningen inom det husliga området förs fram i två motionspar. I motionerna I: 764 och II: 951 framhålles att yrkesskolornas deltidskurser inom det husliga området årligen räknar omkring 25 000 deltagare. Motionärerna ansluter sig till yrkesskolberedningens uppfattning att alla ungdomar oavsett kön i framtidens samhälle måste beredas tillfälle att skaffa sig utbildning såväl för förvärvsarbete som för hemarbete samt tillfogar att samhällssituationen är sådan att också alla vuxna, som inte fått denna nödvändiga utbildning, måste få möjlighet att förvärva den. Deltidskurserna inom området bör bedrivas inom yrkesskolorna som kvalificerade kurser med maximalt statsbidrag och i enlighet med riksgiltiga kursplaner. I motionerna yrkas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder att yrkesskolornas deltidskurser bör omfatta jämväl husligt arbete av det slag som angivits i motionerna.

Med i stort sett samma motiveringar yrkas i motionerna I: 792 och II: 998 att riksdagen måtte uttala att deltidskurser inom det husliga området skall anses vara yrkesutbildning av speciell karaktär och i första hand bedrivas inom yrkesskolans ram med bibehållande av de statsbidragsbestämmelser som i övrigt gäller för yrkesskolans verksamhet.

I motionerna I: 793 och II: 997 uttalas i gränsdragningsfrågan bl. a. att kursverksamhetens målinriktning i princip bör utgöra grund för bedömning av vem som lämpligen bör handha utbildningen. I den mån studier i visst eller vissa ämnen siktar till en viss behörighet bör möjlighet alltid finnas att ta upp sådan utbildningsverksamhet inom den lokala vuxenutbildningen under förutsättning att bestämmelserna i övrigt är uppfyllda. Självfallet bör det även finnas utrymme för en fri verksamhet i samma ämnen i studieförbundens regi. Det framhålles att man förmodligen aldrig kommer ifrån att den lokala gymnasiala vuxenutbildningen alltid måste tämligen nära ansluta till motsvarande ungdomsutbildning, vilket medför en viss tröghet när det gäller införande av nya ämnen på programmet. Här fyller studieförbunden en viktig uppgift som initiativtagare och inspirerande organ. I motionerna uttalas vidare angående yrkesskolornas deltidskurser med anknytning till hem, hushåll och barnavård att det förhåller sig så att många som genomgår dylika kurser inte nyttiggör sina kunskaper i

förvärvslivet men att kurserna ändock för de allra flesta fyller en så värdefull funktion — även mätt med ekonomiska mått — inom hemmets arbetsområde att det väl finns anledning att karakterisera dem som annat än hobbyverksamhet. Motionärerna anhåller att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att de i motionerna anförda synpunkterna i gränsdragningsfrågan beaktas vid meddelandet av direktiv till skolöverstyrelsen.

Delvis samma synpunkter återkommer i motionerna I: 798 och II: 993, i vilka uttalas att den i propositionen gjorda gränsdragningen inte får lägga hinder i vägen för studieförbunden att anordna studiecirkelar och kurser även i mera direkt yrkesinriktade ämnen, då behov av sådana uppstår och yrkesskolan, liksom den lokala vuxenutbildningen över huvud taget, inte snabbt kan tillgodose dessa. Snarare bör studieförbunden, som många gånger varit pionjärer inom vuxenutbildningen, uppmuntras till dylik aktivitet. Med anledning av uttalandet i propositionen att kurser inom den lokala vuxenutbildningen ej bör anordnas i vissa nya ämnen som införts på fackskolans läroplan framhålles vidare i motionerna betydelsen av klara preciseringar i detta hänseende. Gränsdragningen bör vara så entydig som möjligt även om fullständig läsning varken kan åstadkommas eller ens bör eftersträvas.

Utskottet har i gränsdragningsfrågan inte i och för sig något att erinra mot de preciseringar som gjorts i propositionen men vill framhålla att i den praktiska tillämpningen så många olika omständigheter kan väntas uppkomma, att det synes nödvändigt att i första hand sätta sin lit till en omdömesgill och inte alltför hårdragen tillämpning av de uppdragna riktlinjerna. Utskottet finner inte tillräcklig anledning föreligga för riksdagen att hos Kungl. Maj:t begära en särskild utredning i gränsdragningsfrågan. Yrkandet härom i motionerna I: 791 och II: 990 bör därför inte föranleda någon åtgärd.

Med anledning av vad i vissa motioner anförts om *utbildning inom det hushålliga området* får utskottet uttala sin anslutning till uppfattningen att denna utbildning i stor utsträckning bör anses vara yrkesutbildning för personer med arbete inom hemmet och alltså höra hemma inom yrkesskolans verksamhetsområde.

Utskottet finner det värdefullt att vissa kurser skall kunna anordnas på lika ekonomiska villkor antingen vid yrkesskola eller av bildningsorganisation. Riskerna för olämplig konkurrens mellan olika huvudmän bör därigenom minska och förutsättningarna för lokala överenskommelser med sikte på bästa utnyttjande av tillgängliga resurser öka. Med klok tillämpning synes riktlinjerna i propositionen även medge en viss flexibilitet, som väl kan tänkas stimulera till nya initiativ inom vuxenutbildningen. Utskottet vill tillägga att det nu sagda enligt utskottets mening inte strider mot de önskemål som framförts i vissa motioner — och som delas av utskottet — nämligen att gränsdragningen bör vara så entydig som möjligt.

Vad utskottet nu anført med anledning av de synpunkter i gränsdragningsfrågan som framförts i motionerna I: 764 och II: 951, I: 792 och II: 998, I: 793 och II: 997 samt I: 798 och II: 993 bör av riksdagen ges till kännä för Kungl. Maj:t.

En ökad satsning på vuxenutbildning medför automatiskt krav på såväl *forskning* inom vuxenundervisningens område som *utbildning av lärare*. I motionerna I: 790 och II: 995 föreslås under hänvisning härtill att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa dels om utredning och förslag angående inrättande av professurer i praktisk pedagogik, särskilt vuxenpedagogik, med till dessa knutna institutioner, dels om lärarutbildning för vuxenundervisning. Praktiskt taget samma yrkande har ställts i motionerna I: 132 och II: 171.

Med anledning av dessa yrkanden får utskottet erinra dels om att såväl i propositionen nr 4 till årets riksdag angående reformerad lärarutbildning som i nu förevarande proposition framhållits, att frågan om hur forsknings- och utvecklingsarbetet inom vuxenundervisningens område bäst skall kunna tillgodoses kommer att bli en arbetsuppgift för den utredning som skall pröva frågan om samverkan mellan de pedagogiska institutionerna vid lärarhögskolorna och universiteten. Denna utredning har helt nyligen tillkallats och i dess direktiv påpekas särskilt att utredningsarbetet skall avse även vuxenutbildningen. Inte minst utbildning i vuxenpedagogik samt forsknings- och utvecklingsarbete på detta område anses komma att kräva vidgade insatser. Med hänsyn till det nu anförda anser sig utskottet inte böra tillstyrka ifrågakvarande motionsyrkanden.

Departementschefen uttalar i propositionen sin anslutning till förslag av gymnasieutredningen och yrkesutbildningsberedningen att kommunerna bör ges hela ansvaret för den lokala gymnasiala vuxenutbildningen och sålunda bli *huvudmän* för denna. Mot denna ståndpunkt reses invändningar i motionerna I: 796 och II: 992. I dessa erinras att yrkesutbildningsberedningen uttalat som sin uppfattning, att frågan om huvudmannaskapet för olika skolformer bör bli föremål för allmän omprövning inom relativt kort tid. Motionärerna anser att frågan om huvudmannaskapet för de gymnasiala skolorna och vuxenutbildningen bör tas upp till förutsättningslös utredning innan slutlig ställning tas till utformningen av den gymnasiala utbildningen och vuxenutbildningen. De föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om en dylik utredning.

Utskottet får med anledning av detta yrkande ännu en gång framhålla vikten av att inte den nu föreslagna reformen försenas genom nya utredningar. Utskottet ansluter sig till departementschefens ståndpunkt att ansvaret för den lokala, förgymnasiala och gymnasiala vuxenutbildning, som föreslås i propositionen, bör anförtras åt kommunerna. Yrkesutbildningsberedningens uppfattning om behovet av en omprövning av huvudmannaskapsfrågan är för närvarande under övervägande av Kungl. Maj:t. Med hänsyn till det nu sagda anser sig utskottet inte böra tillstyrka motionerna.

En följd av förslaget om kommunalt huvudmannaskap för vuxenutbildningen är att *skolstyrelsen* föreslås bli lokal styrelse för kommunens vuxenutbildning. Departementschefen framhåller, att skolstyrelserna enligt hans mening innefattar en så bred representation med förankring även bland skilda anordnare av vuxenutbildning att skäl saknas att i enlighet med förslag av yrkesutbild-

ningsberedningen i varje kommun inrätta ett särskilt vuxenutbildningsråd. I de fall då behov av dylika råd uppstår finns möjlighet för kommunerna att själva tillskapa dem. Ej heller anser departementschefen skäl finnas att vid sidan av länskolnämnderna nu inrätta regionala organ för en del av vuxenutbildningsområdet.

Motsatt uppfattning mot propositionen i dessa frågor kommer till uttryck i motionerna I: 790 och II: 995 samt I: 791 och II: 990. I dessa yrkas att riksdagen måtte besluta att i varje kommun och län vid sidan av skolstyrelse och länskolnämnd skall finnas *vuxenutbildningsråd* respektive *vuxenutbildningsnämnd* med i princip den sammansättning och de uppgifter som yrkesutbildningsberedningen föreslagit och — tillägges det i förstnämnda båda motioner — med särskild uppgift att kartlägga behovet av och upprätta plan för den lokala vuxenutbildningen.

Som departementschefen påpekat har kommunerna själva möjlighet att inrätta vuxenutbildningsråd då behov härav anses föreligga. Enligt utskottets mening är det i varje fall till en början lämpligast att kommunerna får göra sina egna erfarenheter och finna fram till de mest praktiska formerna för administration av vuxenutbildningen. Utskottet finner sålunda inte anledning föreslå riksdagen att besluta att vuxenutbildningsråd obligatoriskt skall inrättas. Inte heller på länsplanet bör enligt utskottets mening en utbyggnad av organisationen aktualiseras förrän den kan motiveras med gjorda erfarenheter. Utskottet avstyrker alltså nu ifrågavarande motionsyrkanden.

Nuvarande *bestämmelser om kurs- och gruppstorlek* har av utredningarna föreslagits uppmjukade så att ämneskurs skall kunna anordnas med lägst åtta deltagare vid kursens start. Departementschefen har för sin del ansett att ett något högre minimaltal inte bör väcka betänkligheter. Samtidigt har han framhållit att utredningarnas förslag att samma minimaltal skall gälla för alla ämnen kan leda till en viss stelhet. I det ena fallet kan ett lågt minimaltal vara motiverat — exempelvis i ett laborativt ämne om huvuddelen av undervisningen distribueras via etern — i det andra fallet åter kan det vara motiverat med ett högre minimaltal. Som riktpunkt bör enligt propositionen gälla ett genomsnittligt antal av lägst tolv studerande för upprättande av kurs. Delning av avdelning föreslås få ske om relevantalet överstiger 35.

I motionerna I: 790 och II: 995 yrkas att minimaltalet med hänsyn till glesbygdernas förhållanden skall kunna få sänkas till lägst åtta och att delningstalet skall fastställas till 30 i stället för föreslagna 35. I motionerna I: 791 och II: 990 föreslås att minimaltalet skall vara åtta.

Vad angår det i förstnämnda båda motioner framförda yrkandet om minimaltalet finner utskottet den rörlighet i tillämpningen som förutsättes i propositionen kunna utnyttjas även i de fall som motionärerna åsyftar. Något särskilt uttalande från riksdagens sida synes inte erforderligt med anledning av detta motionsyrkande.

Vad angår förslaget i motionerna I: 791 och II: 990 om minimaltalet åtta är

detta i viss utsträckning men dock inte helt tillgodosett genom propositionen. Utskottet anser sig emellertid inte böra gå utöver förslaget i propositionen — med den innebörd detta ovan förutsatts ha — och avstyrker därför dessa motioner i denna del. Detsamma gäller yrkandet i motionerna I: 790 och II: 995 om delningstalet 30.

För rätt till inträde i lokal vuxenutbildning förutsättes i propositionen att viss lägsta ålder skall gälla. Var åldersgränsen skall ligga har dock inte preciserats. Därutöver bör enligt propositionen inte uppställas andra krav än att sökanden skall vara behörig för studier i vald ämneskurs. Behörigheten bör grundas på en bedömning av den sökandes reella förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen. Formellt dokumenterade meriter bör ej automatiskt ge företräde. Den som tas in som elev bör ha ett klart angivet studiemål, vilket som regel bör ta sig uttryck i önskemål om studier i flera ämnen samt att studierna är av betydelse för den studerandes yrkesverksamhet eller yrkesval.

Kravet att den som vill bli antagen till vuxenutbildning som regel bör ha ett klart angivet studiemål kritiserar i motionerna I: 790 och II: 995 samt I: 791 och II: 990. I förstnämnda båda motioner yrkas att riksdagen skall besluta att inga andra inträdesspärar än behörighet för studier i vald ämneskurs bör gälla för rätt till inträde vid kommunal eller statlig vuxenskola. Samma uppfattning uttalar i de sistnämnda båda motionerna dock utan att något yrkande ställas.

Utskottet har ingen erinran mot att en viss lägsta ålder uppställas som förutsättning för rätt till inträde i den lokala vuxenutbildningen. Vad angår villkor utöver ålderskravet och det självklara kravet på behörighet för studier i vald ämneskurs kan utskottet ansluta sig till uppfattningen att man som regel bör kräva att den inträdessökande har ett klart angivet studiemål, dock med den uppmjukningen att studiemålet bör ta sig uttryck antingen i önskemål om studier i flera ämnen eller i att studierna är av betydelse för den studerandes yrkesverksamhet eller yrkesval. Kravet på klart angivet studiemål är över huvud taget av den art att det i praktiken inte får tolkas alltför bokstavligt. Utskottet föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet anfört i denna fråga.

I statsbidragshänseende föreslås i propositionen bland annat en förbättring av *statsbidraget till studiecirkelar*. Detta utgör för närvarande 75 % av utgifterna, dock högst 15 kronor per studiecirkeltimme. Propositionens förslag innebär en höjning från och med den 1 juli 1968 till 20 kr. per studiecirkeltimme. Av detta belopp avses högst 15 kr. till ersättning till ledare och högst fem kr. till materiel. Detta innebär att såväl den bidragsdel som avser arvoden som den som avser materiel maximeras. I motionerna I: 800 och II: 991 påpekas att för närvarande endast bidragsdelen till ledararvode är maximerad. En maximering även av materielbidraget skulle på ett olyckligt sätt inskränka studieförbundens frihet att disponera statsbidraget på lämpligaste sätt. Tvärtom föreslås i motionerna, att statsbidraget får utgå utan någon maximering av delbeloppen. Motionärerna föreslår ett riksdagsbeslut av denna innebörd.

I likhet med motionärerna anser utskottet att bidragsdelen till materiel inte bör maximeras. I detta hänseende bör alltså inte någon ändring ske i förhållande till vad som nu gäller. Däremot kan utskottet inte ansluta sig till förslaget om att slopa maximeringen beträffande arvodesdelen av statsbidraget. Utskottet avstyrker därför yrkandet i motionerna I: 800 och II: 991 om slopande av maximeringen.

I motionerna I: 794 och II: 988 framhålles värdet av studiecirkelarbetet och vikten av att studiecirkelnas arbetsmöjligheter förbättras. Den höjning av statsbidraget som föreslagits i propositionen anses inte tillräcklig. Motionärerna hemställer att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag i nästa års statsverksproposition om en höjning av bidraget till högst 22 kr. 50 öre per studiecirkeltimme. Även i motionerna I: 798 och II: 993 uttalas att den föreslagna höjningen av studiecirkelbidraget är otillräcklig. Motionärerna yrkar att denna uppfattning bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Hur högt bidraget till studiecirkelnas bör vara kan alltid diskuteras och likaså hur ofta en omprövning av beloppets storlek bör ske. Den höjning som föreslagits i propositionen kommer enligt utskottets mening att innebära en inte oväsentlig förbättring av cirkelnas arbetsmöjligheter. För dagen anser sig utskottet böra tillstyrka att bidraget fastställs enligt Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet avstyrker alltså ifrågavarande yrkande i motionerna I: 794 och II: 988 och finner inte anledning att föreslå det i motionerna I: 798 och II: 993 begärda riksdagsuttalandet.

I sistnämnda båda motioner framhålles även behovet av förbättrat *statsbidrag till studieförbundens centrala organisation* och centrala pedagogiska verksamhet varjämte uttalas att det möjligen bör övervägas om inte tiden är inne att ge studieförbunden tjänstebrevs rätt. Dessa synpunkter anses böra ges till känna för Kungl. Maj:t. Utskottet får med anledning härav erinra om att utskottet tidigare i år i sitt utlåtande nr 52 tagit ställning till frågan om bidrag till studieförbunden och därvid avstyrkt motionsvis gjorda yrkanden om höjning utöver förslaget i statsverkspropositionen av bidraget till förbunden samt om en viss omfördelning inom anslaget ram. Utskottet finner inte anledning föreslå riksdagen att göra något uttalande i anledning av nu ifrågavarande motionsyrkanden. Motionerna I: 798 och II: 993 bör därför, såvitt de nu är i fråga, inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I fråga om vuxenundervisning med riksrekrytering föreslås i propositionen bland annat att vid *statens skola för vuxna i Norrköping* i fortsättningen skall intagas även elever som enbart vill bedriva *brevskolestudier*. Dessa elever skall i princip få samma ställning som varje annan studerande inom en offentlig skola. Skolan skall svara för att eleverna erhåller undervisning, den skall fortlöpande bedöma elevernas prestationer, ställa rådgivningsresurser till förfogande och utfärda betyg. Vid ett genomförande av detta förslag förutsättes, att nuvarande verksamhet med brevskolstipendier avvecklas. Dock bör dylika stipendier kunna beviljas även för nästa budgetår.

Kritik mot detta förslag anföres i motionerna I: 793 och II: 997. Visserligen kan utbildningen bli värdefull för de brevscolelever som blir intagna, under förutsättning dock att skolan får resurser för effektiv elevvård, men anordningen anses onödig med hänsyn till befintliga korrespondensinstitut. Motionärerna uttalar att det under alla förhållanden bör bli fråga om konkurrens på lika villkor mellan skolan i Norrköping och existerande institut. De yrkar i första hand avslag på ifrågavarande förslag beträffande Norrköpingskolan och i andra hand, därest det första yrkandet inte skulle bifallas, att skolan i Norrköping skall konkurrera på lika villkor med redan befintliga korrespondensinstitut.

Utskottet finner ett förverkligande av propositionens förslag om brevscoleundervisning vid skolan i Norrköping utgöra ett värdefullt led i det ökade statliga engagemanget i vuxenundervisningen och kan inte anse att vad som anförts i motionerna I: 793 och II: 997 utgör skäl för avslag på propositionen i denna del. Motionernas avslagsyrkande avstyrkes alltså. Det alternativt framställda yrkandet om konkurrens på lika villkor mellan befintliga korrespondensinstitut och skolan i Norrköping är inte närmare utvecklat i motionerna men synes, med hänsyn till det sammanhang vari det framställs, närmast vara att förstå som ett yrkande att riksdagen skall besluta, att korrespondensstuderande, som inte är elev vid skolan i Norrköping, skall erhålla ersättning för sina studiekostnader, i den mån de fullföljt studierna, och för sina kostnader för deltagande i preparandkurser samt att tentamensavgifterna skall slopas genom att statsanslag beviljas. Så uppfattat sammanfaller yrkandet i sak med yrkanden i andra motioner och det kommer därför att av utskottet behandlas tillsammans med dessa i det följande.

Omfattningen av de åtgärder som vidtas för *vuxenutbildning med riksrekrytering* får — framhålles det i propositionen — prövas med hänsyn till tillgängliga resurser. I ett inledande skede anses brevscolestudierna böra koncentreras till skolan i Norrköping.

I motsättning mot denna ståndpunkt yrkas dels i motionen II: 987 att riksdagen måtte uttala att en riksrekryterande vuxenskola bör inrättas i Borlänge, dels i motionerna I: 763 och II: 949 att riksdagen måtte besluta att inrätta en dylik skola i nämnda stad, dels i motionen II: 989 att riksdagen måtte besluta att inrätta en vuxenskola med riksrekrytering i Kalmar med den ställning och de uppgifter som förordats i motionen.

Utskottet ansluter sig till propositionens ståndpunkt att någon ytterligare riksrekryterande skola inte för närvarande bör inrättas. Utskottet avstyrker alltså gjorda yrkanden om inrättande av dylika skolor i Borlänge och Kalmar.

Hittills verkställda utredningar i vuxenutbildningsfrågan har inte givit tillräckligt underlag för en helhetssyn på vuxenutbildningen uttalas det i motionerna I: 790 och II: 995. I starten måste en sådan utbildning därför förenas med en välplanerad försöksverksamhet. Ett vuxenutbildningscentrum i Stockholm skulle kunna utgöra ett lämpligt forskningsfält för lärarhögskolan i Stockholm och Stockholms universitet. Förslag om en central institution av nämnda slag

har framlagts av Stockholms gymnasieplaneringskommitté. Med anslutning i allt väsentligt till detta förslag hemställer motionärerna att riksdagen måtte besluta att i samverkan med Stockholms stad inrätta en riksrekryterande vuxenutbildningsinstitution i Stockholm med de uppgifter och den inriktning som angivits i motionerna.

Forskning och försöksverksamhet är, som utskottet framhållit i det föregående, av avgörande betydelse för vuxenutbildningens fortsatta utveckling, men därmed är inte sagt att en riksinstitution av det slag som angivits i sistnämnda motioner nu bör beslutas. Enligt utskottets uppfattning föreligger inte för närvarande tillräckligt underlag för det i motionerna påyrkade riksdagsbeslutet. Yrkandet i motionerna avstyrkes därför.

Stigande efterfrågan på den utbildning som tillhandahålles i de riksrekryterande vuxenskolorna, föranledd bl. a. av en förutsedd utvidgning av utbildningsprogrammet till att omfatta yrkesutbildning samt av propositionens förslag att i framtiden även partiell utbildning skall kunna erhållas, motiverar enligt motionerna I: 791 och II: 990 att ytterligare skolor inrättas. Motionärerna yrkar att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om en plan för den fortsatta utbyggnaden av vuxenutbildningen. Denna plan bör föreläggas nästa års riksdag.

Med anledning av detta yrkande får utskottet framhålla att man givetvis kan utgå från att frågan om behovet och omfattningen av en fortsatt utbyggnad övervägs av Kungl. Maj:t. Tillräcklig anledning synes därför inte föreligga att anhålla att en utbyggnadsplan förelägges redan nästa års riksdag och ifrågasvarande motionsyrkande bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Brevundervisningen är en för samhället föga kostnadskrävande utbildningsmetod framhålles det i motionerna I: 791 och II: 990. Det är därför av vikt att de möjligheter brevundervisningen ger också tillvaratas. En utredning bör snarast komma till stånd med syfte att kartlägga brevundervisningens möjligheter, dra upp riktlinjerna för tillvaratagandet av dem samt lägga fram förslag om det allmännas stöd.

Med anledning av detta yrkande får utskottet framhålla att man bör kunna förutsätta att de erfarenheter som brevskolundervisningen vid skolan i Norrköping ger tas till vara och bearbetas av vederbörande myndigheter. Utskottet anser sig inte böra föreslå riksdagen att hemställa om någon särskild utredning i frågan.

De *korrespondensstuderande* har, förutom för själva brevstudierna, kostnader för deltagande i preparandkurser och för avläggande av tentamina. Frågan om dessa kostnader behandlas i flera motioner. Utskottet har redan i det föregående uttalat, att ett i motionerna I: 793 och II: 997 alternativt framställt yrkande angående konkurrens på lika villkor mellan befintliga korrespondensinstitut och statens skola för vuxna i Norrköping av utskottet uppfattats som avseende yrkande att riksdagen måtte besluta att korrespondensstuderande, som inte är elev vid skolan i Norrköping, skall erhålla ersättning för sina studiekostnader, i den mån studierna fullföljts, och för sina kostnader för deltagande

i preparandkurser samt att tentamensavgifterna skall slopas genom att statsanslag beviljas. Uppfattat på detta sätt går detta yrkande längre än ett i samma motioner direkt framställt yrkande, att riksdagen måtte anhålla att ersättning motsvarande avgifterna måtte utgå till de korrespondensstuderande som deltar i preparandkurser och avlägger tentamina.

Yrkandet om kostnadsfri examination framställs även i motionerna I: 132 och II: 171, medan i motionerna I: 790 och II: 995 yrkas, att vid förgymnasial och gymnasial utbildning de korrespondensstuderande — i den mån de ej antas vid de statliga vuxenskolorna — bör beredas kostnadsfri undervisning enligt i motionerna angivna riktlinjer. Riktlinjerna innebär bland annat att ersättning skall utgå efter godkända tentamina och sålunda inte i de fall då studierna inte leder fram till tentamen. Kostnaderna för reformen beräknas till ca 1,5 miljon kr. Vidare avses att kostnaderna både för deltagande i preparandkurser och för avläggande av tentamina skall ersättas.

I motionerna I: 791 och II: 990 uttalas att korrespondensstuderande, som inte är elev vid skolan i Norrköping, efter avlagd tentamen bör få ersättning för kursavgift som erlagts samt vidare att kostnaderna för deltagande i preparandkurser och för tentamensavgifter bör täckas av statsmedel. För dessa ändamål föreslås anvisande av ett förslagsanslag av 2 miljoner kr.

Vad först angår frågan om borttagande av tentamensavgifterna får utskottet erinra om att skolöverstyrelsen nyligen erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att verkställa en översyn av gällande bestämmelser om avgifter i samband med examina och provningar och därvid bland annat överväga frågan om eventuellt borttagande av vissa avgifter. Utskottet anser att överstyrelsens utredning inte bör föregripas och föreslår därför att de motionsyrkanden som avser dessa avgifter inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Brevskoleeleverna vid skolan i Norrköping blir otvivelaktigt i ekonomiskt hänseende gynnsammare ställda än andra korrespondensstuderande. Någon principiell skillnad mellan denna brist på jämställdhet och den som föreligger mellan elever i det allmänna skolväsendet och elever i privatskolor föreligger dock inte. Ett ökat statligt engagemang inom vuxenutbildningen får, som utskottet framhållit i det föregående, prövas med hänsyn till tillgängliga resurser. Utskottet är icke berett att tillstyrka de olika motionsyrkandena angående ersättning till brevkolestuderande för deras kostnader för brevstudier och för deltagande i preparandkurser.

Vad utskottet nu anfört innebär att utskottet anser att motionerna I: 793 och II: 997, I: 132 och II: 171, I: 790 och II: 995 samt I: 791 och II: 990, samtliga såvitt nu är i fråga, bör avslås av riksdagen.

I utredningarna har ifrågasatts att heltidskurser enligt läroplanerna för grundskolan och de gymnasiala skolorna under vissa förutsättningar skall kunna förläggas till *folkhögskolorna*. Till denna tanke har vissa remissinstanser ställt sig positiva, andra åter negativa med hänsyn till folkhögskolans målsättning. Departementschefen har uttalat att folkhögskolans huvuduppgift alltjämt bör vara

att meddela allmän medborgerlig bildning, vilket dock inte utesluter inslag av målinriktad utbildning. Han anser det viktigt att värna om den tillgång som folkhögskolan med dess nuvarande verksamhet utgör och är därför inte benägen att vidta åtgärder som kan leda till att denna ogynnsamt påverkas.

I motionerna I: 791 och II: 990 citeras departementschefens ord och motionärerna förklarar sig dela hans uppfattning. De anser emellertid att den särställning som folkhögskolan har och bör behålla inte behöver gå förlorad om nyssnämnda ämneskurser anordnas vid skolorna. Motionärerna yrkar att riksdagen måtte uttala att vid folkhögskola må anordnas ämneskurser enligt läroplanerna för grundskolan, fackskolan och gymnasiet.

I likhet med både departementschefen och motionärerna anser utskottet det viktigt att värna om den tillgång i svenskt bildningsliv som folkhögskolan utgör. En viss varsamhet måste därför iaktas så att — som departementschefen säger — skolans verksamhet inte påverkas ogynnsamt. Detta bör dock inte hindra att man vid dessa skolor på sätt föreslagits i propositionen i undervisningen infogar inslag av målinriktad utbildning. Utskottet vill vidare i likhet med departementschefen påpeka att den förra året utfärdade kungörelsen om grundskolans kompetensvärde innebär, att folkhögskoleutbildningen numera ger reella chanser till inträde vid andra utbildningslinjer. Ett förverkligande av ett av kompetensutredningen nyligen framlagt förslag bör ytterligare vidga möjligheterna för dem som bedrivit folkhögskolestudier. Utskottet anser sig inte böra föreslå riksdagen att göra det i motionerna önskade uttalandet.

I de vid riksdagens början väckta motionerna I: 132 och II: 171 har bland annat yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag att den målinriktade vuxenutbildning som bedrivs i korrespondensinstitut och studieförbunds regi samordnas med övrig vuxenutbildning i en integrerad och flexibel organisation av vuxenutbildning. Med hänsyn till de förslag som numera framlagts i propositionen nr 85 och som behandlats av utskottet i detta utlåtande synes nämnda motionsyrkande inte böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I anslutning till det i statsverkspropositionen framlagda förslaget om beräkning — i avvaktan på särskild proposition i ämnet — av ett reservationsanslag av 14 600 000 kr. till pedagogiskt utvecklingsarbete i utbildningsväsendet har i de vid riksdagens början väckta motionerna I: 493 och II: 617 hemställts att riksdagen måtte besluta att anvisa tio miljoner kronor till vuxenutbildning i televisionen. I nu förevarande proposition föreslås anvisande av 9 535 000 kr. till Viss utbildning i radio och television m. m. Utskottet tillstyrker sistnämnda förslag och avstyrker alltså motionsyrkandet i den mån det avser anvisande av högre belopp än Kungl. Maj:ts förslag.

I samma motioner yrkas att riksdagen — i avvaktan på särskild proposition — måtte beräkna 4,6 miljoner kr. till pedagogiskt utvecklingsarbete i utbildningsväsendet. I propositionen föreslås anvisande — utöver anslaget till viss utbildning i radio och television m. m. — av två anslag till pedagogiskt utvecklings-

arbete, ett om 5 610 000 kr. avseende skolväsendet och ett om 550 000 kr. avseende universitet och högskolor. Utskottet tillstyrker förslagen i propositionen om dessa anslag. Motionsyrkandet bör inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

De förslag som lagts fram i propositionen ställer krav på ökade insatser från samhällets sida. Sammanlagt innebär de en viss ökning av statens utgifter men genom olika rationaliseringsåtgärder har det varit möjligt att hålla denna ökning inom en begränsad ram.

Vad i propositionen, såvitt den hänvisats till statsutskottet, anförts och föreslagits — såväl angående riktlinjer för vuxenutbildning m. m. som i fråga om medelsanvisningar — har inte i vidare mån än som framgått av det föregående givit utskottet anledning till erinran eller uttalande.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

1. att motionerna I: 790 och II: 995, I: 793 och II: 997, I: 795 och II: 994 samt I: 799 och II: 996, de fyra förstnämnda motionerna såvitt de avser utredning om en vidgad vuxenutbildning, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

2. att motionerna I: 794 och II: 988, såvitt de avser statligt stöd till löntagarorganisationernas vuxenutbildning och vidareutbildningen av kommunalt förtroendevalda, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

3. att motionerna I: 797 och II: 986 om utveckling av det nordiska samarbetet i radio och television icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

4. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 791 och II: 990, såvitt de avser frågan om Sveriges radios skyldighet att sända undervisningsprogram och riksdagens inflytande på dessa program, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anför;

5. att motionerna I: 793 och II: 997, såvitt de avser utredningar och försök beträffande radio- och televisionsundervisning inom vuxenutbildningen, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

6. att motionerna I: 271 och II: 352 om utnyttjande av radio och television i den reguljära akademiska undervisningen icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

7. att motionerna I: 132 och II: 171 samt I: 790 och II: 995, samtliga motioner såvitt de avser utredning och förslag om ett radio-TV-korrespondensuniversitet m. m., icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

8. att motionerna I: 791 och II: 990, såvitt de avser en tvåbetygskurs i statskunskap, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

9. att motionerna I: 132 och II: 171 samt I: 790 och II: 995,

samtliga motioner såvitt de avser den s. k. särskilda rundradion samt införande av en särskild utbildningskanal i televisionen, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

10. att motionerna I: 790 och II: 995, såvitt de avser beställning av undervisningsprogram hos fria producenter, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

11. att motionerna I: 493 och II: 617, såvitt de avser bildande av ett fristående radio-TV-bolag m. m., icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

12. att motionerna I: 794 och II: 988, såvitt de avser frågan om de vuxnas studieförutsättningar, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

13. att motionerna I: 762 och II: 950 om förgymnasial vuxenutbildning icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

14. att motionerna I: 791 och II: 990, såvitt de avser utredning av frågan om gränsdragningen mellan kommunernas och bildningsorganisationernas uppgifter på vuxenutbildningens område m. m., icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

15. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 764 och II: 951, I: 792 och II: 998, I: 793 och II: 997 samt I: 798 och II: 993, de fyra sistnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört angående gränsdragningen mellan kommunernas och bildningsorganisationernas uppgifter på vuxenutbildningens område;

16. att motionerna I: 132 och II: 171 samt I: 790 och II: 995, såvitt de avser professurer och institutioner i pedagogik samt lärarutbildning för vuxenundervisning, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

17. att motionerna I: 796 och II: 992 om utredning av frågan om huvudmannaskapet för de gymnasiala skolorna och vuxenutbildningen icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

18. att motionerna I: 790 och II: 995 samt I: 791 och II: 990, såvitt de avser inrättande av vuxenutbildningsråd och vuxenutbildningsnämnder, icke må bifallas av riksdagen;

19. att motionerna I: 790 och II: 995, såvitt de avser minimitalet studerande för anordnande av kurs, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

20. att motionerna I: 791 och II: 990, såvitt de avser minimitalet studerande för anordnande av kurs, icke må bifallas av riksdagen;

21. att motionerna I: 790 och II: 995, såvitt de avser det antal studerande som skall erfordras för att ämnesgrupp skall få delas, icke må bifallas av riksdagen;

22. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 790 och II: 995 samt I: 791 och II: 990, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till kända vad utskottet anfört angående krav på ett klart angivet studiemål som förutsättning för inträde i lokal vuxenutbildning;

23. att motionerna I: 794 och II: 988, såvitt de avser statsbidraget till studiecirklar, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

24. att motionerna I: 798 och II: 993, såvitt de avser statsbidraget till studiecirklar, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

25. att motionerna I: 800 och II: 991 om statsbidraget till studiecirklar icke må bifallas av riksdagen;

26. att motionerna I: 798 och II: 993, såvitt de avser statsbidrag till studieförbundens centrala verksamhet samt tjänstebrevsrätt för studieförbunden, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

27. att motionen II: 987 om inrättande av en riksrekryterande vuxenskola i Borlänge icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

28. att motionerna I: 763 och II: 949 om inrättande av en riksrekryterande vuxenskola i Borlänge icke må bifallas av riksdagen;

29. att motionen II: 989 om inrättande av en riksrekryterande vuxenskola i Kalmar icke må bifallas av riksdagen;

30. att motionerna I: 790 och II: 955, såvitt de avser inrättande av en riksrekryterande vuxenutbildningsinstitution i Stockholm, icke må bifallas av riksdagen;

31. att motionerna I: 791 och II: 990, såvitt de avser en plan för utbyggnaden av skolor för riksrekryterande vuxenutbildning, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

32. att motionerna I: 791 och II: 990, såvitt de avser utredning angående brevstudier, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

33. att riksdagen må besluta

a) att motionerna I: 790 och II: 995, I: 791 och II: 990 samt I: 793 och II: 997, samtliga motioner såvitt de avser ersättning till korrespondensstuderande för avgifter för deltagande i preparandkurser, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd,

b) att motionerna I: 132 och II: 171, I: 790 och II: 995, I: 791 och II: 990 samt I: 793 och II: 997, samtliga motioner såvitt de avser ersättning till korrespondensstuderande för avgifter för avläggande av tentamina, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd,

c) att motionerna I: 790 och II: 995, I: 791 och II: 990 samt I: 793 och II: 997, samtliga motioner såvitt de avser att sådan undervisning för korrespondensstuderande som icke utgöres av preparandkurser skall vara kostnadsfri, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

34. att motionerna I: 791 och II: 990, såvitt de avser anvisande för budgetåret 1967/68 av ett förslagsanslag av 2 000 000 kr. till bestridande av de korrespondensstuderandes kostnader för brevkurser, preparandkurser och tentamina, icke må bifal-
las av riksdagen;

35. att motionerna I: 791 och II: 990, såvitt de avser anordnande vid folkhögskola av ämneskurser enligt läroplanerna för grundskolan, fackskolan och gymnasiet, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

36. att motionerna I: 132 och II: 171, såvitt de avser förslag om samordning inom vuxenutbildningens område, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

37. att riksdagen må besluta att fr. o. m. den 1 juli 1968 får enligt de riktlinjer som angivits i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 mars 1967 och med hänsynstagande till vad utskottet anfört anordnas särskild kommunal gymnasial utbildning för vuxna, vilken bedrivs som ämneskurser i olika ämnen vid skolenhet under skolstyrelsens ledning;

38. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 793 och II: 997, såvitt de avser brevskolundervisning vid statens skola för vuxna i Norrköping, godkänna att statliga vuxenskolor, som rekryterar elever från hela landet, skall finnas enligt de riktlinjer som angivits i statsrådsprotokollet;

39. att riksdagen må godkänna att yrkesskolornas deltidskurser omorganiserar enligt de riktlinjer som angivits i statsrådsprotokollet, dock med hänsynstagande till vad utskottet anfört;

40. att riksdagen må godkänna de riktlinjer för en utbyggnad av vuxenutbildningen i övrigt som angivits i statsrådsprotokollet, dock med hänsynstagande till vad utskottet anfört;

41. att riksdagen må besluta att för ämneskurser vid kommunal gymnasial utbildning för vuxna och i statliga vuxenskolor skall finnas skolledare, lärare och annan personal enligt de riktlinjer som angivits i statsrådsprotokollet samt godkänna de grunder för deras anställnings- och tjänstgöringsförhållanden som där förordats;

42. att riksdagen må godkänna att statsbidrag utgår dels enligt de grunder som angivits i statsrådsprotokollet till löne-kostnader för skolledare och lärare vid den särskilda kommunala gymnasiala utbildningen för vuxna, dels enligt därstädes angivna grunder med den ändring utskottet förordat till studiecirkelverksamhet inom sådan utbildning;

43. att riksdagen må godkänna att statsbidraget till studie-cirkelverksamhet höjs enligt de grunder som angivits i statsrådsprotokollet, dock med iakttagande av vad utskottet anfört;

44. att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser om ersättning mellan kommuner för elever vid särskild gymnasial utbildning samt för vuxna elever vid gymnasium, fackskola eller yrkesskola enligt de grunder som angivits i statsrådsprotokollet;

45. att riksdagen må besluta att statens aftonskola för real-examen och studentexamen skall avvecklas med början läsåret 1967/68;

46. att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder och riktlinjer samt med beaktande av vad utskottet anfört utfärda de bestämmelser och andra föreskrifter, fatta de beslut samt i övrigt vidta de åtgärder, som fordras för den i statsrådsprotokollet förordade reformeringen av vuxenutbildningen;

47. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt i anledning av motionerna I: 493 och II: 617, såvitt nu är i fråga, till *Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 5 610 000 kr.;

48. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt i anledning av motionerna I: 493 och II: 617, såvitt nu är i fråga, till *Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 550 000 kr.;

49. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt i anledning av motionerna I: 493 och II: 617, såvitt nu är i fråga, till *Viss utbildning via radio och television m. m.* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 9 535 000 kr.;

50. att riksdagen må till *Statliga skolor för vuxna: Avlöningar* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 227 000 kr.;

51. att riksdagen må till *Statliga skolor för vuxna: Omkostnader* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 451 000 kr.;

52. att riksdagen må till *Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 8 021 000 kr.;

53. att riksdagen må till *Studiebidrag m. m.* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 403 000 000 kr.;

54. att riksdagen må till *Allmänna studielånefonden* för budgetåret 1967/68 på kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 69 500 000 kr.;

55. att riksdagen må

a) medgiva att för budgetåret 1967/68 högst 210 000 kr. må utdelas till brevscolestipendier,

b) till *Brevskolestipendier* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

Stockholm den 16 maj 1967

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Birger Andersson, Fritz Persson, Kaijser, fru Wallentheim, herrar Bengtson, Ottosson, Mårtensson, Bertil Petersson, Hjorth, Wallmark, Wååg, Thorsten Larsson, Eric Gustaf Peterson och Nyman; samt

från andra kammaren: herrar Bohman, Blidfors, Almgren, fru Lewén-Eliasson, herrar Nihlfors, Bergman, Mattsson, fröken Olsson, herrar Lindholm, Källstad, Nordstrandh, Svanberg, Mundebo, Jönsson i Arlov och Elmstedt.

Reservationer

1. beträffande frågan om fortsatt utredning på vuxenutbildningens område av herrar *Kaijser, Bengtson, Ottosson, Wallmark, Thorsten Larsson, Eric Gustaf Peterson, Nyman, Bohman, Nihlfors, Mattsson, Källstad, Nordstrandh, Mundebo* och *Elmstedt*, vilka ansett

dels att det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 10 börjar med »Utskottet är» och på s. 11 slutar med »och finansiering», bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar den i flera motioner framförda uppfattningen att propositionens förslag representerar en första etapp mot en vuxenutbildningsreform. Viktiga områden ligger utanför de nu aktualiserade förslagen i propositionen. Utskottet vill bl. a. understryka vad i motionerna I: 793 och II: 997 samt I: 795 och II: 994 anförts om näringslivets roll i sammanhanget och om behovet av en samordning mellan de insatser som olika huvudmän gör på vuxenutbildningens område. Utskottet finner det önskvärt att man redan nu griper sig an med fortsatt reformarbete inom vuxenutbildningen genom att tillkalla en parlamentariskt sammansatt utredning, vari även skall ingå representanter för näringsliv och organisationsväsende, med uppgift att utreda hur en vidgad vuxenutbildning bör organiseras och finansieras, varvid särskild uppmärksamhet bör ägnas av företag, organisationer och myndigheter m. fl. bedriven vuxenutbildning. Utredningen bör även få i uppdrag att se över bl. a. de vuxenstuderandes speciella studiesituation med hänsyn till deras förkunskaper och studieförutsättningar samt föreslå därav betingade åtgärder.»

dels ock att utskottets hemställan under I. bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 790 och II: 995, I: 793 och II: 997, I: 795 och II: 994 samt I: 799 och II: 996, förstnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att en parlamentariskt sammansatt utredning tillsättes i syfte att utreda hur en vidgad vuxenutbildning bör organiseras och finansieras;»

2. beträffande frågan om inrättande av ett radio-TV-korrespondensuniversitet av herrar *Kaijser, Bengtson, Ottosson, Wallmark, Thorsten Larsson, Eric Gustaf Peterson, Nyman, Bohman, Nihlfors, Mattsson, Källstad, Nordstrandh, Mundebo* och *Elmstedt*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 14, som börjar med »Med anledning» och slutar med »riksdagens åtgärd», bort ha följande lydelse:

»Även om man som framgår av vad utskottet nyss anfört kan räkna med att vuxenundervisning på akademisk nivå i viss mån ligger inom kommitténs uppdrag saknar man enligt utskottets mening i propositionen en klart angiven inriktning mot detta viktiga utbildningsområde, där goda möjligheter torde föreligga att på ett nytt och stimulerande sätt möta växande utbildningsbehov. En utredning härom bör enligt utskottets mening nu komma till stånd an-

tingen genom vidgning av nyssnämnda kommittés uppdrag eller genom särskilt tillkallade utredningsmän. Utredningens uppdrag bör vara att utreda och framlägga förslag om utbildning på akademisk nivå genom radio och television samt genom korrespondensstudier i anslutning därtill. Utskottet föreslår att riksdagen i anledning av motionerna I: 132 och II: 171 samt I: 790 och II: 995 hos Kungl. Maj:t hemställer om den av utskottet angivna utredningen.»

dels ock att utskottets hemställan under 7. bort ha följande lydelse:

»7. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 132 och II: 171 samt I: 790 och II: 995, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning och förslag om utbildning på akademisk nivå genom radio och television samt genom korrespondensstudier i anslutning därtill;»

3. beträffande handhavande av utbildningstelevisionen av herrar *Kaijser, Bengtson, Ottosson, Wallmark, Thorsten Larsson, Eric Gustaf Peterson, Nyman, Bohman, Nihlfors, Mattsson, Källstad, Nordstrandh, Mundebo* och *Elmstedt*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 16, som börjar med »Utskottet kan» och slutar med »någon åtgärd», bort ha följande lydelse:

»Utskottet får i anslutning till dessa motioner uttala att inflytande på utbildningstelevisionen bör utövas inte enbart av statsmakterna — främst genom utbildningsmyndigheterna — utan att även arbetsmarknadens parter, näringslivet och bildningsorganisationerna bör vara med i verksamheten. Den kommitté som tillsatts för utredningsarbete och försöksverksamhet bör i varje fall till en början kunna fungera som centralt organ på området under förutsättning att dess sammansättning är sådan att även nyssnämnda intressenter är representerade i densamma. Så synes endast i mindre utsträckning vara fallet för närvarande och kommittén bör därför enligt utskottets mening förstärkas. Denna uppfattning bör av riksdagen ges till känna för Kungl. Maj:t.»

dels ock att utskottets hemställan under 11. bort ha följande lydelse:

»11. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 493 och II: 617, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört beträffande handhavandet av utbildningstelevisionen;»

4. beträffande ersättning åt korrespondensstuderande av herrar *Kaijser, Bengtson, Ottosson, Wallmark, Thorsten Larsson, Eric Gustaf Peterson, Nyman, Bohman, Nihlfors, Mattsson, Källstad, Nordstrandh, Mundebo* och *Elmstedt*, vilka ansett

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 26, som börjar med »Vad först» och slutar med »av riksdagen», bort ha följande lydelse:

»Vad först angår frågan om borttagande av tentamensavgifterna får utskottet erinra om att skolöverstyrelsen nyligen erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att verkställa en översyn av gällande bestämmelser om avgifter i samband med examina och provningar och därvid bland annat överväga frågan om eventuellt borttagande av vissa avgifter. Denna utredning bör enligt utskottet kunna bedrivas med sådan skyndsamhet att ett beslut om nu ifrågavarande tentamensavgifters avskaffande bör kunna föreligga före årsskiftet. Om så blir fallet uppkommer redan under nästa budgetår ett behov av medel till ersättning för de borttagna avgifterna.

Brevskoleeleverna vid skolan i Norrköping blir otvivelaktigt om förslaget i propositionen genomföres i ekonomiskt hänseende gynnsammare ställda än andra korrespondensstuderande. Vid en förbättring av de brevskestuderandes ställning bör man emellertid enligt utskottets mening så långt möjligt eftersträva rättvisa. Att införa ersättning för deltagande i preparandkurser torde inte vara något större problem varken administrativt eller ekonomiskt. Beslut härom bör kunna fattas nu och genomföras efter en snabbutredning beträffande de praktiska detaljerna. Anslag till bestridande av kostnaderna bör stå till förfogande redan under nästa budgetår.

Sammanlagt räknar utskottet för nästa budgetår med ett medelsbehov av 500 000 kr. för nu ifrågavarande båda ändamål. Detta belopp bör anvisas under ett nytt förslagsanslag till Bestridande av korrespondensstuderandes kostnader för preparandkurser och tentamina.

Samma rättviseskäl som talar för att de korrespondensstuderande, som ej är elever vid statens skola i Norrköping, befrias från bördan av tentamensavgifter och kostnader för deltagande i preparandkurser talar givetvis för ett avlyftande från dem även av kostnaderna för själva brevstudierna. Här torde dock utredning erfordras innan principbeslut fattas. Utskottet föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning och förslag i denna fråga.»

dels att utskottets hemställan under 33. bort ha följande lydelse:

»33. att riksdagen må

a) i anledning av motionerna I: 790 och II: 995, I: 791 och II: 990 samt I: 793 och II: 997, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta att ersättning skall utgå till korrespondensstuderande för avgifter för deltagande i preparandkurser,

b) i anledning av motionerna I: 132 och II: 171, I: 790 och II: 995, I: 791 och II: 990 samt I: 793 och II: 997, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta att ersättning skall utgå till korrespondensstuderande för avgifter för avläggande av tentamina,

c) i anledning av motionerna I: 790 och II: 995, I: 791 och II: 990 samt I: 793 och II: 997, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning om ersättning till korrespondensstuderande, som ej är elever vid

statens skola för vuxna i Norrköping, för deras utgifter för sådan undervisning som ej utgöres av preparandkurs;»

dels ock att utskottets hemställan under 34. — under förutsättning av bifall till yrkandet beträffande 33. — bort ha följande lydelse:

»34. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 791 och II: 990, såvitt nu är i fråga, till *Bestridande av korrespondens-studerandes kostnader för preparandkurser och tentamina* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kr.;»

5. av herr *Thorsten Larsson*.